

Словник гідронімів верхньої частини басейну Тилігулу

Пропонована розвідка є частиною укладеного авторами словника гідронімів басейну Тилігулу. В ній розглянуто 69 назв (та їх варіанти) 54 річок та балок від верхів'я Тилігулу до впадіння в нього Мокрої Журов-ки. Джерелами описуваної топонімії були карти к. XVIII-XIX ст., що зберігаються в Центральному Державному Воєнно-історичному архіві (ЦДВІА) у Москві, друковані джерела XIX ст. (зокрема списки поселень) та матеріали топонімічних експедицій. Кожна словникова стаття містить опис усіх назв одного об'єкта та варіанти цих назв, розташовані в хронологічній послідовності. При цьому встановлюється етимологія топонімів, описуються процеси адаптації назв тюркського та східнороманського походження, що потрапили в українську топонімічну систему, зміни й заміни назв гідрооб'єктів. Наголос подається в тих випадках, коли назва зафіксована в живому мовленні, локалізація об'єктів та їх взаємне розташування представлені в покажчику гідронімів за принципами, запропонованими Ю.О.Карпенком [5:219]: реєстрові назви об'єктів у покажчику розташовані за течією річки, назви приток Тилігулу (притоки першого ступеня) подаються без позначок, назвам приток другого ступеня передують цифра 2, назвам приток третього ступеня - цифра 3; вказується, ліва це притока (лів.) чи права (пр.), річка (р.) чи балка (б.).

Байтал - урочище на р. Тилігул. КЕ: ур. Байталь. Ще до приєднання території до Російської імперії тут існувало поселення, згадуване як був. дер. Байтали (Карта 1790), Байтали (Карта к.ХУІІІ ст.), в укр. діалектах є байтала незграба, байтало - нероба, волоцюга, що вважаються запозиченнями з турецької мови [3, т.1:118]. Проте назва урочища безпосередньо тюркського походження, пор. турецьке *baital* поганий [17:103]. Від назви урочища - назва поселення на ньому (с. Байтали Ананьївського р-ну).

Балабанова - б., лів. п. Майнової, Карта 1855: Б.Балабанова. Оронім - від прізвища (прізвиська), що походить від балабан *різновид сокола* чи безпосередньо від тюрк. *balaban величезний, головатий* [3, т.1:121-122].

Безіменна - б., лів. п. Тилігулу. Згадується як «Безъимянная» (Карта 1855; Ан.1886, №25), «Безъименная» (СНМ 1859, №1202). Ан.1886

фіксує ще одну назву балки: «х. Скосаревській... по левой стороне балки Безыменной (Глубокой)». Досить поширений топонімічний парадокс: відсутність в об'єкта власної назви стає мотиватором пропріальної номінації, пор. численні в Україні гідроніми Безіменка, Безіменна, Безім'янка, Безім'яна [13:37-38].

Благодатна- б., лів. п. Лісової. Карта 1855; «Б.Благодатная». Оронім - від розташованого на балці поселення. На карті 1855 зафіксоване «с.Благодатное», нині с.Благодатне Ананіївського р-ну.

Валепопа - б., лів. п. Мокрої Журовки. Назва згадується у к.ХVІІІ ст.: «Валепопа» (КЕ). На карті 1855 - балка без назви трохи нижче б. Благодатної. Оронім східнороманського походження, від вале *долина* та попэ *nip* [8:449], тобто - «попова долина».

Велика Джинжа - одна з двох симетрично вигнутих балок, що зливаються в одну. лів. притоку Тилігулу. На Kartі 1855: Б.Бол.Джинжа та Б.Мал.Джинжа. Оронім східнороманського походження, метафорична характеристика об'єкта за формою: жинжие ясна [8:226]. Експедиційні матеріали фіксують в Ананіївському р-ні на Одещині назви лісів Мала Джинджа та Велика Джинджа [Експ.1973].

Великий Притиск - урочище на лів. березі Тилігулу вище б. Терноватої. Карта к. ХVІІІ ст. фіксує об'єкти: 1) при впадінні б. Терноватої в Тилігул - ур. бол. Притискь, урочище бол. Притискь (Карта 1790) та 2) вище за течією Тилігулу - ур.м. Претискь (Карта к. ХУІІІ ст.), уроч. Мал. Притискь (карта 1790). Рос. географічний термін притиск *заливец, губа, в которую втаскивают невод* [9:461] до назви урочища не стосується. Натомість пор. давнє укр. притискь [14:249]. укр. притиск *гніт, утиск* [15, т.8:61]. У такому разі топонім добре вписується до ряду територіально близьких назв східнороманського походження, які відбивали факти утиску нетюрського населення: Пасицели < пэциць *потерпілі* [7:59], пр. притока Малого Куяльника б. Лизавтура (Лизаутурь, Завтурова) < дезат *скривджений, позбавлений прав* [8:348].

Вербецький Майорський - яр, лів. п. Тилігулу. Карта 1855: Яр Вербецький Майорський. Дві назви яру вживалися, очевидно, не одночасно, а як паралельні. Обидві вони походять від ойконімів. СНМ 1896, №1076 фіксує поселення Федоровка (Вербичкого). Від додаткової назви цього поселення, утвореної від прізвища, походить одна з назв яру. Друга його назва - від додаткової назви іншого поселення, згадуваної картою 1855 як Покровка (Маюрская), нині це с.Покровка Любашівського р-ну.

Ви́ла - б., лів. п. яру Широкого. Карта 1855: Яр Вила. Оронім - метафорична характеристика за формою: ця коротка балка розгалужується на чотири відвершки, дійсно нагадуючи вила.

Випханка - див. Глибока, лів. п. Мокрої Журавки.

Галаганова - б., лів., п. Липецької. Згадується Картою 1790, Картою 1855 та ін. джерелами подається без назви. Оронім утворений від укр. прізвища чи прізвиська Галаган < галаган *індик* [3,т.І:456]. Апелятив галаган має й інші значення: *великий мідний горщик, мідна монета* тощо [3,т.І:456; І5,т.ІІ:18], проте найімовірніше антропонім вмотивований саме значенням *індик, півень*.

Гінгул - див. Лізна, лів. п. Тилігулу.

Глибока - б., лів. п. Липецької. Згадується Картою 1855 у русифікованій формі: Б.Глубокая. Від глибокій.

Глибока - б., лів. п. Мокрої Журавки. У джерелах ^XVIII ст. - ов. Фонтанной (КЕ), у XIX ст. - Б.Глубокая (Карта 1855; Ан. 1886:43). Можливо, саме до цього об'єкту слід віднести назву яр Випханка, зафіксовану в Ананьївському р-ні Одещини (Експ.1973). Рання назва східнороманського походження зазнала адаптації до українського мовного середовища: фынтынэ *криниця* [8:699] - Фонтанной. Подібні трансформації представлені у топонімії Одещини, пор. лів. п. Великого Куяльника б. Фонтанна, Фонтани, вона ж Кошкова; а також відомі назви районів Одеси Великий Фонтан та Малий Фонтан. Об'єкт двічі міняв назву: Фонтанной > Глубокая > Випханка. Останню назву утворено від ойконіма: розташоване тут с.Боярка Ананьївського р-ну мало ще назву х. Випханка [Ан. 1886:43].

Глибока - див. Безіменна.

Глибокий яр - б., лів. п. Мокрої Журавки. Карта 1855 фіксує два розташовані недалеко один від одного об'єкти з однаковими назвами: Б.Глубокій яр (див.нижче). Експедиційні матеріали свідчать про вживання цієї назви й у XX ст. [Експ. 1973].

Глибокий яр - б., пр. п. Мокрої Журавки. Карта 1855: Б.Глубокій Яр. Оронім - прозора характеристика балки.

Гнатовський яр - див. Мелана.

Града - див. Заплази.

Дюгекчи - див. Коломійцева.

Журовка - див. Мокра Журовка.

Западна - б., лів. Тилігулу. Карта 1855: Б.Западная. Пор. западати (ся)

опускатися, провалюватися; западина яиа, діал. западня провалля [15,т.ІІІ. 111]. В Україні є чимало оронімів Западна/-ий/, Западня [13:205-206].

Западний - див. Заплази.

Заплази - б., лів. п. Меланки. На картах к. XVIII ст. Заплазь (Карта 1790; АВ-1791; Карта к. XVIII ст.). У XX ст. назва набирає плуральної форми, як це буває, зокрема, з етимологічно непрозорими назвами: Б.Заплазы (Карта 1855). Оронім східнороманського походження: зеплаз *паркан* [7:27]. На б.Заплази та ін. відвершках Меланки ще за часів Туреччини оселилися вихідці з Молдавії [Ан. 1886:10]. Експедиційні матеріали засвідчують функціонування у с.Козачий Яр Любашівського р-ну слов'янського перекладу цієї назви - Града [Експ.1973]. Це трансформація російського ограда *огорожа*. А ще одна рання назва балки - о.Западной (КЕ) виявилася нестійкою та вийшла з ужитку.

Ігнатовський яр - Див. б.Меланка.

Катеринка - б., лів. п. Тилігулу. на картах к. XVIII ст. Тятра (Атлас 1791), Кятра (КЕ), Тіатра (Карта к. XVIII ст.). Назва східнороманського походження відбиває характер ґрунту: *пятьрє каміння* [8:520]. Заміна п на к властива для діалектів молдавської мови [12: 130]. В українському мовному середовищі форма Кятра зазнала параетимологічного зближення зі співзвучним ім'ям Катря, звідси й пізніший варіант Б.Катеринка (Карта 1855).

Клітка - б., лів. П. Тилігулу. Карта 1855: Б.Клітка. Назва функціональна: для господарювання всі мастки було розбито на ділянки, які називали клітками, або ланами. Ці так звані клітки мали різне призначення: на одних випасали худобу, інші йшли під лани [Ан. 1866:91].

Кедрова - б., пр. п. Тилігулу. Назва зафіксована у с. Маломайорське Любашівського р-ну [Експ.1972]. Оронім східнороманського походження: кодру *дрімучий ліс* [8:292], дооформлений продуктивним слов'янським суфіксом.

Козачий Роздол - див. Козачий яр.

Козачий яр - б., лів. п. Меланки. Згадувалася як Казачей яр (КЕ), Козачій яр (Генкарта к. XVIII ст.), ов.Козачій (Карта 1820), б.Казачій Яр (Карта 1855). Оронім відбиває заселення території козаками. Пізніше, вже в XIX ст., назва з балки перейшла на хутір, що виник тут [7:33]. Але у самому поселенні Козачий Яр балку називають Козачий Роздол [Експ.1972] - очевидно, щоб уникнути поплутання об'єктів, балки та села. Козачий Роздол - від назви іншого хутора на цій балці. Пор. укр.

діал. роздол *долина* [15, т.8:668].

Коломійцева - б., пр. п. Тилігулу. На картах к. XVIII ст. Дюгенки (Атлас 1731), Дюгекъчи (КЕ). Ця рання назва є, безумовно, тюркізмом, що містить формант -ĕi - продуктивний суфікс із значенням особи [17:961]. Пізніше тюркська назва замінилася українською відантропонімною: Б.Коломійцева (Карта 1855).

Копанка - б., лів. п. Мокрої Журовки. Карта 1855: Б.Копанка. Так і в інших джерелах [СНМ 1859:1157; Ан.1866:42]. Від копанка *невелике водоймище з ґрунтовою водою, колодязь* [15,т.4:279, 348].

Корчувата - б., лів. п. Тилігулу. В джерелах к. XVIII ст. - Корчевата (АВ-1791), Корчовата (Карта 1790) та - з іншим суфіксальним оформленням - Корчева (КЕ). Форма б.Кочовата (Карта к. XVIII ст.) явно переключена. Від корчуватий *густий*, пор. корч *кущ* [15.т.4:302-303]. Карти першої чверті XIX ст. фіксують нові відантропонімні назви балки: від імені Макар - о. Макара (Карта 1820) та фонетично близьку, але зорієнтовану на ім'я Марк - ов. Марковъ (карта 1826). Карта й855 засвідчує ще одну заміну назви: Б.Плаксивая. Цей оронім, очевидно, метафоричний, відбиває наявність джерел. На Буковині є джерело Плаксівки, назву якого Ю.О.Карпенко виводить з плакати, плакса: *вода тече з джерела і взимку, стікаючи по намерзлій крижині, як сльози* [5:166].

Липецька - р., пр. п. Тилігулу. Джерела к. XVIII ст. подають форму Липецка (Атлас 1791; КЕ; Карта 1795; та ін.), іноді Лепецка (АВ-1791). Одноіменне поселення на річці Липецка (Карта 1790; Карта 1820) досить давнє: згадується із середини XVIII ст. [4:582], тому не виключено, що гідронім утворений від ойконіма, а не навпаки. Назва поселення могла бути перенесеною, пор. ойконіми типу Липець. Пов'язати назву безпосередньо з липа не дозволяє її структура.

Липецька - див. Страшник.

Лізна - б., пр. п. Липецької. Цю назву фіксує лише карта 1855. Див. нижче.

Лина - б., лів. п. Тилігулу. Джерела к. XVIII ст. згадують як ов. Гингуль (КЕ; Генкарта кXVII ст. та ін.). Ця рання назва відантропонімна, пор. молд. прізвище Гингэ [2:96]. Карта 1855 подає вже іншу назву: Б.Лизная. В Україні гідроніми Лізна, Лізниця є у басейнах Сіверського Дінця та Дніпра [13:319]. Більшість із них мають варіанти з о (Лозовая, Лозна, Лозниця тощо), це дозволяє, услід за Є.С.Отіним [10:4], розглядати назву Лізна як похідну від лоза.

Ліски - б., лів. п. Мокрої Журовки. Карта 1855: Б.Ліски. Від лісок, у плюральній формі.

Лісова - б., лів. п. Мокрої Журовки. Карта 1855: Б. Лісова. Оронім відбиває характер рослинності у верхів'ї Мокрої Журовки.

Майнова - б., лів. п. Тилігулу. Згадується як Майнова (Карта 1790; КЕ; Генкарта ^XVінСТ.; Карта 1855), іноді як ов.Майновъ (Карта 1795) чи - у перекрученій формі - б. Малинова (Карта к. XVIII ст.). Від майно [7:50]. Пор. назву сусідньої р. Меланки.

Майорський - див. Вербецький Майорський.

Макара - див. Корчувата.

Мала Джинжа - див. Велика Джинжа.

Мала Меланкуца - б., пр. п. Меланкуци. Див. Меланкуца.

Маланчук - б., лів. п. Тилігулу. Карта 1855 подає її без назви, джерела к. XIX ст. - як Маланчук (СНМ 1896, № 1714). Оронім утворений від назви р. Меланки за допомоги демінутивного суфікса **-чук**. Формант цей, враховуючи досить пізню фіксацію назви, скоріше український, ніж тюркський.

Малан Чунгар - б., пр. п. р. Меланки. О.Малань Чунгарь (КЕ). В інших джерелах об'єкт не поіменований. Перша частина ороніма від назви річки, а друга - від тюркського гідротерміна із значенням *котловина*, *яма*. В різних тюркських мовах він звучить як чунгул, чунгкур, чукур, шункыр [9:620]. Назва виявилася стійкою: в топонімії Любашівського р-ну зафіксована назва б. Чуньгари та пасовища Чуньгари [Експ.1972].

Малий Притиск - урочище. Назва перебувала в опозиції до назви іншого урочища - Великий Притиск (див.).

Маркова - див. Корчувата.

Мелана - б., лів. п. Меланки, у джерелах к. XVIII ст. Б.Мелана (Карта 1790; Карта к. XVIII ст.). Стосовно походження назви див. Меланка. Карта 1855 подає що балку без назви, фіксуючи на ній поселення Ігнатовка. У II пол. XIX ст. балка одержала назву від цього ойконіма, утвореного, у свою чергу, від прізвища Ігнатовський: СНМ 1896, № 1396 згадує про б. Ігнатовській Яр, на якій розташовано х. Ігнатовка (Ігнатовскаго). Експедиційні матеріали засвідчують стійкість ороніма: Гнатовський яр [Експ.1972].

Меланка - р., лів. П. Тилігулу. В к. XVIII ст. згадується як Малана (КЕ; Карта к. XVIII ст.; Атлас 1799). Джерела XIX ст. фіксують появу

суфіксального варіанта, що виник вже на українському ґрунті: р. Меланка (Карта 1820; Карта 1855), Миланка (СНМ 1859, №1158). Існує молдавське прізвище Маланкэ [8:104], але гідронім не від нього, беручи до уваги більш давній варіант *Малан (пор. назви сусідніх об'єктів Малан Чунгар, Малан Куца). Можливо, гідронім тюркського походження, пор. *mal* майно [1:335]. У турецькій мові є непродуктивний суфікс -*ape*, що вживається для творення прикметників від іменних основ [17:960]. На користь такої етимології свідчить наявність поблизу б.Майнової, чия назва могла з'явитися як український переклад тюркського гідроніма, форма з **е** виникла внаслідок зближення з ім'ям Меланка (Маланка). Експ.1972 фіксує форму Маланка.

Меланкуца - б., лів. п. Тилігулу. Згадується як ов. Мал. Малана (КЕ), Б.Мелань-Куца чи - в іншому графічному варіанті - Б.Меланкуца (Карта 1855). Має притоку, згадувану як ов. Мелань Куца (КЕ) та Б. Мал. Меланкуца (Карта 1855). Наявність диференційних означень Мала та Куца на КЕ протиставляла ці об'єкти річці Малана й водночас дозволяла розрізняти Малу Малану та її притоку Малану Куцу. У ХІХ ст. Мала Малана стала називатися Меланкуца. Назва її, можливо, переосмислилася у східнороманському мовному середовищі як демінутивне утворення від Маланка. Притока ж її стала іменуватися Мала Меланкуца: топонімічна система конче потребує опозиції схожих назв сусідніх об'єктів.

Міщанська - б., пр. п. Мокрої Журавки. Карта 1855: Балка Мещанская. У ІІ пол. ХІХ ст. безземельні селяни, приписані до міщанського стану, орендували землю, сплачуючи десятину [6:48]. Сучасна топонімія зберегла назву плавнів Міщанські [Експ.1981].

Мокра Журовка - р., пр. п. Тилігулу. Майже на всіх картах к. ХVІІІ - І пол. ХІХ ст. гідронім входить до простої бінарної опозиції з назвою сусіднього об'єкта - Сухої Журовки, лів. п. Великого Куяльника. Пор.: р. Мокрая Журовка - р. Сухая Журовка (Карта 1795; КЕ; Карта 1855), Мокрая Журовка - Сухая Журовка (Атлас 1791; Генкарта к. ХVІІІ ст.; Карта 1820). Диференціальні означення відсутні лише в деяких джерелах: Балк. Журовка - Балк. Журовка (АВ-1791). Гідронім пов'язаний із дзюрити текти струмком, дзюркотати, а також дзюркало, дзюркач, дзюркач, чюркач джерело, див. [3, т.ІІ:62]. В гідронімії України чимало назв аналогічного походження: Чурилівка, Чуркач/Джуркач [5:204-205], Джюрилиха, Дзюркач, Цюрило [13:169,60].

Панський яр - б., лів. п. Тилігулу. Карта 1855: Ярь Панській. Етимологічно прозорий оронім, досить чітко протиставлений у місцевій топонімічній системі Козакому яру (див.).

Пасисель - див. б. Тилігул.

Плаксива - див. Корчувата.

Пожарна - б., лів. п. Корчуватої. Карта 1855: Б. Пожарна. Можливо, оронім не від рос. пожар *пожежа*, а від прізвища Пожар, поширеного серед місцевих жителів. Так, Ан.1866 згадує хутори Пожара Андрія та Пожара Кирила (с.12). Поява суфікса -н- могла бути наслідком вторинного зближення ороніма з апелятивом пожар.

Стерна - див. Тернувата.

Страшник - б., пр. п. Липецької. Карта 1790: б. Липецка. Ця назва, що повторювала назву сусідньої балки, з часом заступилася іншою: Б. Страшник (Карта 1855). Останній оронім східнороманського походження: страшник, stragnik має кілька значень - *сильний, надзвичайний, прекрасний, суворий* [8:606; 11:1354]. Найвірогідніше оронім виник як позитивно оцінний.

Стримба - б., пр. п. Тилігулу. Атлас 1791: Б. Стрымба. Оронім східнороманського походження: стрымбэ крива [8:608].

Стримба - б., пр. п. Мокрої Журовки. Назва стійка: Стримба (КЕ; Карта 1795), Стрымба (Генкарта к. XVIII ст.; Карта 1855). Вживається місцевим населенням дотепер: Стримба, Струмба [Експ.1973]. Див. вище.

Телюшна - б., лів. п. Липецької, згадується під двома назвами. У більшості джерел представлена одна з них, що сильно варіювалася: ов. Телюшна (КЕ), о. Телюшна (Атлас 1791), о.Телешной (Карта 1795), о. Телюшный (Атлас 1799). Ця назва фіксується й джерелами XIX ст.: ов. Телюжной (Карта 1820), ов. Телюшной (Карта 1826), Б.Телюжна (Карта 1855), Телюжна (АН. 1886:18). Топонім, що не етимологізується на рівні східнослов'янських мов, можна пов'язати з молдавським прізвищем Телешану, див. [2:13], враховуючи наявність молдавського етносу у поселенні, розташованому на балці [12:129]. Поява в оронімі псевдо- суфіксів -н-, -ин- є наслідок переосмислення східнороманського форманта -ану в українському мовному середовищі.

Наприкінці XVIII ст. згадується ще одна, менш вживана, назва балки: у безсуфіксній формі - б. Точила» (АВ-1791) та з невиправданим використанням посесивного форманта -ов: б. Точилова (Карта 1790;

Карта к. XVIII ст.). У XIX ст. оронім Точилова зникає з топонімічної системи - мабуть, тому, що повторював назву поселення на балці Точилово (Карта 1790), нині село Точилове Ананівського р-ну. Останню назву пов'язують з рум. *tocila брус* [12:129] та з укр. *точити лити, цідити* [7:75]. Беручи до уваги давність поселення (АН.1886:18) і форми ойконіма Точильня (Карта 1795), Точилна (Атлас 1791; Карта 1793), Точильна (Атлас 1799), слід, на нашу думку, підтримати версію функціонального характеру назви, яка, втім, могла бути мотивована й українською лексемою (точило, точильня).

Терновата - б., лів. п. Тилігулу. Згадується переважно як ов. Терноватой (КЕ; Карта 1793; НО та ін.), Терновата (Карта 1820; Карта 1826; Карта 1855). Варіюється номенклатурний термін (овраг - долина - балка) та - як наслідок - рід ороніма. Іноді балка подається як б. Стерна (Карта 1790; Карта к. XVIII ст.), Топонімічні експедиції зафіксували варіанти ороніма: в Миколаївському р-ні - Терновацька балка [Експ. 1981]; У Березівському - Терен-балка [Експ. 1974]. Виходячи з варіанта Терен-балка і пропонуваного Є.С.Отінім виведення гідроніма Терен з тюрк. *терең глибокий* [10:72], можна розглядати назву Терновата не як похідну від назви рослини терен, а як тюркізм. Тоді обидві співзвучні назви балки - Терновата та Стерна - можна пояснити параetimологічними трансформаціями в україномовному середовищі внаслідок зближення зі співзвучними лексемами *терең* та *стерня*.

Тилігул - р. У джерелах к. XVIII -I пол. XIX ст.: Телиголь (Карта 1766), Телиголь (КЕ), Делиголь (НО), Телигуль (Карта 1795; АВ-1791; Карта к. XVIII ст.), Телегуль (Карта 1820), Тилигуль (Карта 1855). Гідронім має надійну етимологію: від тюрк. *deli gol бурхливе озеро*, у кипчацькому фонетичному варіанті *tali* [16:206]. Пор. турецьке *deli бурхливий, швидкий*, у т.ч. й про річку [17:215]. Усі варіанти назви (див. ще [13:563]) добре пояснюються а) відповідністю d - t в різних тюркських мовах; б) редукцією e > и у слов'янському мовному середовищі; в) прагненням передати засобами слов'янської фонетики передньорядність голосних, зокрема, o - через іо. Зміна o на у відбулася досить пізно, зумовлена вона, мабуть, параetimологічними асоціаціями (пор. укр. *гул* східнороманський постпозитивний артикль -ул). Із семантики лексеми *gol* видно, що назва виникла як ліммонім і тільки пізніше поширилася з лиману на річку.

Експедиційні матеріали засвідчують існування різноманітних фонетичних варіантів у живому мовленні: Тилигол, Тілігул [Експ. 1972 -

Любашівський р-н], Тілігул, Ти^елигул, Ти^или^егул, Тилигул [Експ.1973 - Ананьївський р-н].

Тілігул - б., лів. п. Тілігулу. Згадувалася як ов. Посисель (Атлас 1791), ов. Пасесель (Карта 1820), ов. Поцелело (Карта 1826). Свою назву балка одержала від поселення Пасицели, а ойконім - від молд. пэциць *потерпілі* [7:59]. Карта 1855 згадує що балку під назвою, що повторює найменування головної річки: Б.Телигуль.

Точила, Точилова - див. Телюшна.

Фонтанной - див. Глибока, лів. п. Мокрої Журовки.

Цуцуроя - б., лів. п. Липецької. Оронім зафіксовано лише в Атласі 1791. Назва, можливо, від східнороманського антропоніма (імені) *JUuga*, яке має форми *JUug*, *^o^oga*, *Ju^oga* [18:399].

Чунгул - б., лів. п. Тілігулу. КЕ: ов. Чунгуль. Подібні назви представлені в гідронімії тюркського походження [10:64-65] і пов'язані з гідротерміном чунгул котловина, яма [9:621].

Широкий яр - лів. п. Тілігулу. Карта 1855: Широкий. Назва - характеристика за розміром, від широкий.

Шлюзи - б., лів. п. Мокрої Журовки. Карта 1855: Б.Шлюзи. Від шлюз гідротехнічна споруда, якою регулюють витрату та розподіл води [15, т.11:492]. Пор. інформацію про те, що «перезди через р. Тилигул производятся летом по сухому руслу или по плотинам..., а во время распутицы - по плотинам» [ВО: 120]. Топонімічна експедиція 1981 р. зафіксувала назву Шлюзи на позначення частини Тілігулу в с.Ісаєве Миколаївського р-ну.

Якова - б., лів. п. Точилової. Карта 1855: Б.Якова. Назва посесивного змісту, від імені Яків у родовому відмінку.

Яровата - б., пр. п. Мокрої Журовки. Карта 1855: Б.Яровата. Суфіксальне утворення від яр. З карти добре видно численні відвершки, що відходять від цієї балки, звідси й назва.

Показчик гідронімів

р.Тілігул	б. Катеринка лів.
б. Тілігул лів.	б. Велика Джинджа лів.
б. Стримба пр.	2 б. Мала Джинджа пр.
б. Коломійцева пр.	урочище Байтал
б. Корчувата лів.	б. Липецька пр.
2 б. Пожарна лів.	2 б. Цуцуроя лів.

2 б. Страшник пр.	яр Вербецький Майорський лів.
2 б. Лізна пр.	б. Безіменна лів.
2 б. Галаганова пр.	б. Лізна лів.
2 б. Телюшна лів.	урочище Малий Притиск
3 б. Якова лів.	б. Клітка лів. 2 б. Глибока лів. б.
Западна лів.	
б. Майнова лів.	б. Терновата лів.
2 б. Балабанова лів.	урочище Великий Притиск
б. Чунгул лів	р. Мокра Журовка пр.
р. Меланка лів.	2 б. Лісова лів.
2 б. Мелана лів.	3 б. Благодатна лів.
2 б. Заплази лів.	2 б. Валєпопа лів.
2 б. Маланчук лів.	2 б. Ліски лів.
2 б. Малан Чунгар пр.	2 б. Глибока лів.
2 б. Козачий яр лів.	2 б. Стримба пр.
б. Меланкуца лів.	2 б. Копанка лів.
2 б. Мала Меланкуца пр.	2 б. Глибокий яр лів.
б. Панський яр лів.	2 б. Яровата пр.
б. Кодрова пр.	2 б. Глибокий яр пр.
яр Широкий лів.	2 б. Міщанська пр.
2 яр Вила лів.	2 б. Шлюзи лів.

Джерела

АВ-1791 - Атлас, изображающий область Озу, иначе называемую Очаковской землею 1791 г., составленный инженер-майором Деволаном.-ЦДВІА.- ф. ВУА, сир. 20150.

Ан.1886 - Результаты подворной переписи Ананьевского уезда 1886-1887 г.г. Приложение к V т. «Материалов для оценки земель Херсонской губернии».- Херсон, 1889.

Атлас 1791 - Атлас новоприобретенной области от Порты Оттоманской и присоединенной к Екатеринославскому наместничеству. Близько 1791р.-ЦДВІА, ф. ВУА,сир. 20181.

Атлас 1799 - Атлас Новороссийской губернии 1799г. План Тираспольского уезда,- ЦДВІА, ф. ВУА, сир. 20159. Карта № 23.

ВО - Военное обозрение Одесского военного округа /Составлено офицерами Генерального штаба Бодаревским и Милорадовичем.-Одесса,1871.

Генкарта к XVIII ст. - Генеральная карта Очаковской области.-ЦДВІА, ф. ВУА, сир. 21508.

Експ. - Польові матеріали, зібрані топонімічними експедиціями кафедри загального та слов'янського мовознавства Одеського державного університету.

Карта к. XVIII ст. - Топографическая карта Очаковской степи,- ЦДВІА.-ф.ВУА.-спр. 21510.

Карта 1766 - Карта части Малой Татарии очаковских ногайцов, 1766 - ЦДВІА, ф. ВУА, додаток, спр. 244.

Карта 1790 - Карта Очаковской степи с назначением всех подробностей 1790 года. - ЦДВІА, ф. ВУА.,спр. 21506.

Карта 1793 - Карта новоприобретенной области от Порты Оттоманской и присоединенной к Екатеринославскому наместничеству. Близко 1793 р. - ЦДВІА, ф. ВУА, спр. 20172.

Карта 1795 - Географическая карта вновь приобретенной области от Порты Оттоманской, ныне принадлежащей Вознесенскому наместничеству, 1745- 1798.- ЦДВІА, ф. 416, спр. 262.

Карта 1820 - Топографическая карта Херсонской губернии, 1820-1823.- ЦДВІА, ф.416, спр.270.

Карта 1826 - Карта Херсонской губернии, составленная при Главном штабе 2-й армии. Из обозрения и инструментальных съемок. 1826.- ЦДВІА, ф.ВУА, спр. 21513.

Карта 1855 - Военно-топографическая карта Херсонской губернии. 1855. - ЦДВІА., ф. ВУА, спр. 21514.

КЕ -Карта Екатеринолавского наместничества, близко 1790.- ЦДВІА., ф. ВУА, спр. 20170.

НО - Карта новоприобретенной области от Порты Оттоманской и присоединенной к Екатеринославскому наместничеству. Соч. Вильбрехх- ЦДВІА, ф. ВУА, спр. 20187.

СНМ 1859 - Херсонская губерния. Список населенных мест по сведениям 859 г.-СП6.Д868.-Т.47.

СНМ 1896 - Список населенных мест Херсонской губернии и статистические данные о каждом поселении.-Херсон, 1896.

1. Древнетюркский словарь. -Л., 1969.
2. Еремия А., Косничану М. Личные имена: Антропонимический справочник.-3-е изд.-Кишинев,1974.
3. Етимологічний словник української мови.-К.,1982-1989.-Т.1-3.
4. История городов и сел УССР. Одесская область.-К.,1978.
5. Карпенко Ю.О. Топонімія Буковини.-К,1973.
6. Карпенко Ю.О. та ін. Топонімія південно-східної Одещини.-Одеса, 1978.
7. Карпенко Ю.О. та ін. Топонімія північно-східної Одещини.-Одеса, 1975.
8. Молдавско-русский словарь.-М., 1961.
9. Мурзаев Э.М. Словарь народных географических терминов.-М.,1984.
10. Отін Є.С. Гідроніми Східної України.-К.-Донецьк, 1977.
11. Румынско-русский словарь.-М.-Бухарест,1980.
12. Сергиевский М.В. Молдаво-славянские этюды.-М.,1959.
13. Словник гідронімів України.-к.,1979.
14. Словник староукраїнської мови XIV-XV ст.-К.,1977.-Т.І-ІІ.
15. Словник української мови.-К., 1970-1980,- Т.І-ХІ.
16. Трубачев О.Н. Названия рек Правобережной Украины: Словообразование, этимология, этническая интерпретация.-М.,1968.

17. Турецко-русский словарь.-М.,1977.

18. Constantinescu N. Dicponar onomastic romanesc.-București,1963.

Огляд ономастичних праць,одержаних редакцією (1-3)

Огляд ономастичної літератури передбачається як постійна рубрика, що містить короткі реферати всіх наявних у редколегії праць з 1998 року. На разі йдеться про три монографії, кожна з яких варта епітета *визначна*.

1. Шульгач В.П. Праслов'янський гідронімний фонд: Фрагмент реконструкції/Інститут української мови НАН України.-К.,1998.-367 с.

У «Вступі» мовиться про вагомість онімичних даних для праслов'янських реконструкцій та про дослідження цього напрямку О.М.Трубачовим, Р.М.Козловою, І.М.Железняк, В.В.Лучиком, О.П.Карпенко, Т.М.Богоєдовою. Далі - два розділи. Перший - «Теоретичні засади вилучення праслов'янського гідронімного стратума». Підрозділи: 1) «Ареал» - свідченням архаїчності прагідроніма є його загальнослов'янське поширення або наявність позаслов'янських відповідників, передусім - балтійських; 2) «Відсутність апелятивних відповідників» - свідчення архаїки: апелятиви позникали й автором реконструюються (іноді - над міру); 3) «Типологія словотвірних моделей»; 4) «Структура архетипу» - розгорнений розгляд моделей з префіксами а-, ма-/мо-, прислівником ту-, займенником съ-, детермінативними комплексами tr, st, dr, zn, kn та ін.; 5) «Прагідронім і етимологічне гніздо» - під останнім розуміється система генетично споріднених слів, об'єднаних навколо базового етимона; вагомість етимологічного гнізда ілюструється розглядом псл. *В^varn.

Другий розділ назвою повністю збігається з найменням усієї монографії і складає її основу (с.35-332). Це - алфавітний словник прагідронімів з території межиріччя Західного Бугу й Горині від *Alba до *2ьМь. Кожна словникова стаття - серйозне, виважене етимологічне досліджен-